

Eesti Töötervishoiu Teenuseosutajate Liidu (ETTOL) tagasiside Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise seadusele

Täname võimaluse eest osaleda töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS) muutmise seaduse kooskõlastamisel. ETTOL toetab eelnõu üldist eesmärki tõhustada töötervishoiuteenuse kvaliteeti ning tagada, et kõik teenuseosutajad täidaksid ühtemoodi kehtestatud tervishoiuteenuste osutamise-, dokumenteerimise- ja andmeedastuskohustusi.

Samas leiame, et praegu valmis arendatud IT-lahendust ega selle rakendamiseks välja pakutud eelnõu ei ole praegusel kujul võimalik kooskõlastada. Olukord on nii teenuseosutajate kui ka töötervishoiuarstide vaatest kriitiline ning vajab kiiret sisulist arutelu poliitilisel tasandil, enne kui eelnõu ja rakenduslahendus edasi liiguvad. Seetõttu palume esimesel võimalusel kohtumist majandus- ja tööstusministriga koos Eesti Töötervishoiuarstide Seltsiga (ETTAS), et arutada läbi kujunenud vastuolud ning leida realistlik lahendus sellele, kuidas saavutada ühine eesmärk: töötervishoiu kvaliteedi tõus ja bürokraatia tegelik vähenemine.

Suur osa töötervishoiuteenuse pakujatest ning tööandjatest kasutavad juba nutikaid terviklahendusi töötajate tervisetekonna juhtimiseks ja toetamiseks. Kõne all olev eelnõu eirab turuolukorda ning tekitab seeläbi ebavõrdse konkurentsi ja tarbetuid kulusid.

Töötervishoiu valdkonnas on juba kasutusel infosüsteemid, mis võimaldavad kogu teenuse osutamise protsessi digitaalselt läbi viia. Hinnanguliselt kahe kolmandiku töötervishoiu visiitide töövoogudest on tänaseks juba digitaliseeritud, milleks on teenuseosutajad investeerinud sadu tuhandeid eurosid.

Riigi otsus arendada paralleelne lahendus vaid ühele osale teenuse osutamise kogu protsessist olukorras, kus puudub tõendatav turutõrge, sunnib juba infosüsteemidesse investeerinud osapooli kandma topeltkulutusi ja loob põhjendamatu konkurentsielise riiklikule lahendusele. See omakorda moonutab konkurentsi ja soosib teenuseosutajaid, kes ei ole seni dokumenteerimis- ja andmeedastuse nõudeid oodatud tasemel täitnud ning kellele asub riik nüüd süsteemi pakkuma.

Soovime rõhutada, et ETTOL toetab andmete standardiseerimist ja andmete edastamist Tervise infosüsteemi (TIS). Antud seadusemuudatuste kontekstis peame aga väga oluliseks tõsta esile ebakõlad kooskõlastamisele saadetud seadusemuudatuste ja rakendusaktide ning praktikas välja arendatud IT-lahenduse vahel.

Tervisekontrolli otsust käsitletakse põhimõtteliselt ekslikult, eirates selle tähendust haldusaktina, millega töötervishoiuarst paneb tööandjale ja töötajatele kohustusi, kaaludes üksiku töötaja terviseseisundit ning terve organisatsiooni töökeskkonna tingimusi. Seega ei ole tegemist

dokumendiga, millega pelgalt “tõendatakse isiku tervise seisundit vastava kasutusala tingimuste ulatuses”, vaid töotervishoiuarsti motiveeritud seisukohaga, millistel tingimustel töötaja ja tema tööandja käitumine suure tõenäosusega ei ohusta töötaja tervist. Seda ei ole võimalik taandada lihtsalt “sobib tööle” või “ei sobi tööle” tõendamiseks. (Võrdluseks, tõendite puhul toimub üksnes regulatsioonides defineeritud tervisenäitajate meditsiinilise vastavuse kontrollimine konkreetse inimese puhul, aga mitte soovitude või korralduste andmine tingimuste osas, kus ja kuidas tõendi saanud inimene või teised inimesed tema ümber peaksid tõendi saaja tervist arvestades käituma.)

Arvestades sisulises mõttes ekslikku arusaama tervisekontrolli teenuse meditsiinilist olemusest ja selle põhjal tehtud puudulikkust eelanalüüsist, erineb väljatöötatud IT-lahendus kardinaalselt tervisekontrolli otsuse tegelikust eesmärgist, koostamise loogikast ja väljundvormist ning ei võimalda otsuse koostamisel lisada sisulist kirjeldust, piirangute põhjendust ega teha ettepanekuid töökeskkonna muutmiseks või kohandamiseks. Lisaks puuduvad lahenduses täielikult andmed töötaja töökoha, ametikoha ja töökeskkonna ohutegurite kohta, mis on tervisekontrolli otsuse lahutamatu osa, arvestades selle kasutamise eesmärki ja olemust.

Seni nähtud IT-lahendused, mis rakendavad sündmuspõhist terviseandmete edastamise lähenemist ebapiisava meditsiinilise analüüsi pinnalt, suurendavad oluliselt ohtu, et edaspidi muutub äärmiselt keeruliseks tervisekontrolli otsuse seostamine selle aluseks olevate terviseandmetega. Tervisekontrolli otsus on mõeldud töötajale esitamiseks ning üksnes selle põhjal ei ole korrektne teha meditsiinilisi järeldusi. Arstlik kaalutus, võttes arvesse otsuse tegemise hetkel teadaolevaid tervisenäitajaid ja konkreetseid tööga seotud asjaolusid koos vajalike viidete ja arutluskäiguga, on praegu kirjas epikriisis ja see seos ei tohi kaduma minna.

Eelpool kirjeldatud põhimõtteline vastuolu töotervishoiu teenuse sisu ning eelnõu ja väljatöötatud IT-lahenduse vahel halvendab oluliselt töötajatele tervisekontrollide tulemusena antavat sisendit ja muudab töötajale sobiva ning tervist mittekahjustava töökeskkonna kujundamise keeruliseks. Kuna töötajatel on tervisekontrolli sisendit vaja, suureneb arenduse tulemusena halduskoormus nii töötajatele kui ka teenuseosutajatele, sest vajalik on luua alternatiivne kanal detailsema info vahetamiseks. Seda põhjusel, et väljatöötatud tervisekontrolli otsuse lahendus ei suuda praegu detailsemat infot vahetada. Selle tulemusena suureneb töotervishoiuvaldkonnas ebaefektiivsus ning kasvab bürokraatia. Tulemus on täiesti vastupidine eelnõu seletuskirjas viidatud “Inimkeskse tervishoiu programmis 2025–2028” eesmärgile, mille kohaselt töotervishoiukontrolli tervisedeklaratsiooni ning tervisekontrolli otsuste digitaliseerimise “tulemusena lihtsustuvad töotervishoiu osapoolte jaoks töotervishoiukontrolli protsess ja andmevahetus infosüsteemide (tervise infosüsteem, terviseportaal, töökeskkonna andmekogu) vahel”.

Eelnõu kontekstis on asjakohane rõhutada ka töötajate puudulikku kaasamist arendusprotsessi. TEHIKu “Tervisekontrolli otsuste digitaliseerimise ärianalüüsis” viidatakse, et töötajate vajaduste kaardistamiseks ei küsitletud töötajaid. Arvestades, et kavandatav lahendus mõjutab otseselt töötajaid ning tervisekontrolli otsuse sisu on töötaja jaoks töötingimuste kujundamisel keskne, tähendab töötajate otsene kaasamata jätmine olulist riski,

et arendatud lahendus ei ole praktikas kasutatav ja tekitab vastupidiselt oma eesmärgile nii tervishoiutöötajale, teenuseosutajale kui ka tööandjatele märkmismisväärselt lisabürokraatiat.

Eeltoodu tõttu ei pea ETTOL võimalikuks eelnõu kooskõlastamist enne, kui TEHIKu tehniline ja sisuline lõpplahendus on selgelt kirjeldatud, turuosalistega läbi arutatud ning praktikas testitud. Samuti ei pea ETTOL mõistlikuks seaduse jõustumise kuupäeva 01.07.2026 enne, kui on olemas kooskõlastatud ja testitud lahendus ning teenuseosutajatel on olnud realistlik võimalus vajalikke liidestusi planeerida ja teostada. Jõustumise aja määramisel tuleb arvestada vähemalt 6 kuud alates lõpliku tehnilise lahenduse tutvustamisest ja kooskõlastamisest turuosalistega.

Palume MKMil arvestada meie märkustega ja kaaluda kompromisslahendust, mis võimaldab minimaalse nõudena ühepoolset andmeedastust (teenuseosutaja → TIS) ning ei kehtesta täiendavaid kohustusi neile teenuseosutajatele, kes tõendatult edastavad tervisekontrolli otsuseid digitaalselt TIS-i vastavalt kehtivale töötervishoiu kontrolli otsuse standardile. Kui riik siiski nõuab uue liidestuse kasutuselevõttu kõigilt, tuleb ette näha õiglane ja proportsionaalne toetusseem neile, kes on juba teinud märkimisväärsed investeeringuid olemasolevatesse digilahendustesse.

Me oleme neid probleeme, mis kaasnevad ebapiisava meditsiinilise käsitluse, puuduliku tehnilise ettevalmistuse, standardiseerimata töövoogude ning pooliku dokumentatsiooniga korduvalt esile tõstnud viimase 12 kuu jooksul. Teenuseosutaja-, arsti-, kliendi- (ehk ettevõtja) - ja patsiendi vaheliste töövoogude katkemine, teenuse kallinemine, kvaliteedi langus ning halduskoormuse kasv on kõik varasemalt viidatud riskid, mis on nüüdseks realiseerumas.

Jääme ootama asjaosaliste, s.o MKM-i, SOM-i ja TEHIKu poolset tagasisidet ning oleme valmis osalema sisulises ja tehnilises koostöös, et leida lahendus, mis vähendab päriselt bürokraatiat ja parandab töötervishoiuteenuse kvaliteeti.

Ain Aaviksoo

Eesti Töötervishoiu Teenuseosutaja Liidu juhatuse esimees

/allkirjastatud digitaalselt/